

MÁRIO-HENRIQUE LEIRIA

Contes del gintònic

Biblioteca
Global

20

Jordi Prenafeta (Lleida, 1976) és escriptor i artista. Llicenciat en filologia catalana i en teoria de la literatura i literatura comparada i postgraduat en tècniques editorials, va fundar l'Àgora Literària de Ponent i l'editorial República dels Llibres i va presidir l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana. Ha col·laborat en ràdio i premsa, i ha treballat a Llibres de l'Índex, el Termcat, la Fecom i el Govern d'Andorra. Des del 2013 és professor de català a l'EOI de Lleida. Ha recitat arreu del país la seua poesia, musicada per diversos cantautors, i una vintena d'antologies i revistes recullen obra literària i visual seua. El 2019 va publicar *Moros i cristians. Farsa en vers en un sol acte*. El 2013 va rebre un ajut de la ILC per a traduir els poetes maleïts francesos i el 2020 un altre per a la traducció d'aquest llibre.

www.jordiprenafeta.cat

MÁRIO-HENRIQUE LEIRIA

Contes del gintònic

Traducció i epíleg de Jordi Prenafeta
Pròleg de Tania Martuscelli

f

F O N O L L

JUNEDA, 2022

1a edició: juny de 2022

Títol original: *Contos do Gin-Tonic*

Nota de l'editorial: Hem intentat localitzar els hereus de l'obra de Mário-Henrique Leiria, sense èxit. Aquells que pugueu identificar-vos com els seus hereus legals, podeu contactar-nos per tal de regularitzar la situació contractual d'aquesta traducció.

© de les traduccions i de l'epíleg: Jordi Prenafeta i Pàmpols

© del pròleg: Tania Martuscelli

© de les característiques d'aquesta edició: Editorial Fonoll

Disseny de col·lecció: Setanta

Coberta i maquetació: Núria Mirada (La Mirada Gràfica)

Correcció lingüística: Andratx Badia i Núria Garcia Caldés

Impressió: Anfigraf Indústria Gràfica

Editat per:

Editorial Fonoll, SL

C/ Prat de la Riba, 128 · 25430 Juneda

www.editorialfonoll.cat

ISBN: 978-84-125024-7-3

Dipòsit legal: DL L. 445-2022

Advertiment legal:

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

L'home del gintònic

Mário-Henrique Leiria (Lisboa, 2 de gener de 1923 - 9 de gener de 1980) va conèixer des d'infant amb l'art i la literatura. El seu pare era pintor realista, el seu avi era restaurador i amo d'una botiga de subhastes d'antiguitats i, per part de mare, l'avi era periodista (i propietari dels diaris *Folha Nova* i *Echos do Ribatejo*) i l'àvia feia negocis de compravenda de peces d'art. Nascut amb una malaltia òssia que va ser la causa de la seua mort precoç, es passava els dies dibuixant i llegint a la casa de la platja com a teràpia contra la malaltia, perquè havia d'agafar iode i per no haver-se de bellugar i així poder evitar el dolor. Aquesta pràctica va encaminar Leiria cap al món de les arts —estudià a l'escola de Belles Arts, però desistí del curs, pel que consta, per qüestions d'indisciplina en temps de la dictadura salazarista. No obstant això, va seguir amb el seu art i arribà a assolir fama com a membre del grup Os Surrealistas.

El moviment surrealista va agafar força, en el context portuguès, al mateix moment que el neorealisme, sobretot a la segona meitat dels anys quaranta, de manera que va marcar una acalorada profusió d'obres col·lectives i individuals de diversos gèneres, així com un famós *quid pro quo* entre artistes del grup de Leiria i els d'un altre grup surrealista —el Grupo Surrealista de Lisboa, del qual s'havien escindit alguns membres de Os Surrealistas— i amb els neorealistes. La qüestió central de les acusacions públiques que apareixien en forma de pamflets distribuïts als cafès i a la

porta de teatres a Lisboa era de fons polític, més que no pas pròpiament estètic com donaven a entendre. Acusar el Grup Surrealista de Lisboa que el que produïen no quadrava amb el surrealisme, per exemple, tenia més relació amb el fet que els artistes atacats tenien espai en galeries elegants del barri del Chiado i el suport financer de membres adinerats. D'altra banda, dubtar de l'eficàcia estètica —i, per tant, artística— de les obres neorealistes, que tenien el compromís polític socialista com a clau mestra tant en la pintura com en la literatura, no era sinó un desacord sobre l'actitud a adoptar contra l'*status quo* repressor del salazarisme. En certa manera, a Portugal es van repetir les conegudes desavinences entre Breton i altres artistes a França. L'ambient de descontentament i la voluntat de revolució de la postguerra (a les acaballes dels anys quaranta) no eren exclusius de l'ambient portuguès. És probable que fossin el sentiment de descontentament i la voluntat de canvi el que portà Leiria a desvincular-se de Os Surrealistas i a dedicar-se a una escriptura que, d'alguna manera, conciliava estètica amb compromís polític. Malgrat que ell mateix ja no es considerava surrealista i era molt contrari al neorealisme, Leiria va ser conegut com a «comunista» i, fins i tot, va ser perseguit per la policia política i detingut l'any 1952.

Econòmicament, als anys cinquanta l'autor es mantenia com a traductor, de manera que l'exercici de llegir i reescriure tot adaptant al portuguès autors com Arthur Miller (*Focus*), Ray Bradbury (*Fahrenheit 451* i *Os frutos dourados do sol*), Aldous Huxley (*Admirável Mundo Novo*), Stefan Wul (*Pré-História do Futuro*; *O mundo dos Draags*), Jorge Luis Borges (*O Aleph*), Patricia Highsmith (*Um Homem de Talento*), Raymond Chandler (*O Imenso Adeus*) o

William Faulkner (*O Som e a Fúria*), entre d'altres, el va dur a allò que més endavant, el 1973, abans de la Revolució dels Clavells que havia de fer caure el dictador i iniciar una república socialista a Portugal (el 1974), es va revelar en forma de *Contos do Gin-Tonic*.

Entre el 1961 i el 1970, tanmateix, Mário-Henrique Leiria es va autoexiliar a São Paulo, al Brasil. Visqué els primers anys amb un cosí i la seua família, i després en un pis mantingut pels amics, ja que tenia dificultats per trobar una feina amb una remuneració que li donés independència. Bo i deprimat i amb la salut empitjorant-li, no deixava que els amics de Portugal s'adonessin de la seua tràgica experiència. En cartes, com es pot llegir en les *Obras Completas de Mário-Henrique Leiria* (vol. III; Lisboa: E-Primatur, 2019), escrivia proeses d'un heroi revolucionari en un Brasil que va passar a viure sota el règim dictatorial a partir del 1964. Els textos presenten testimoniatges de tortures que va patir a la presó després d'una manifestació a Bahia (estat que mai no va visitar), sopars amb ballarines russes comunistes a Rio de Janeiro (ciutat per la qual va passar en vaixell abans de desembarcar a Santos, ja a l'estat de São Paulo) i un Nadal entre els indígenes, amb una tribu de la selva amazònica. Peripècies i aventures que bé es podrien considerar d'un heterònim seu, atès el distanciament de la realitat en què vivia.

Entre les poques feines que va trobar, va arribar a ser director d'una peça de teatre, *O Auto da Compadecida*, del brasiler Ariano Suassuna, fet que confirma la seua tasca constant de lectura i descoberta cultural. Va treballar també en una editorial, ja desapareguda, Editora Samambaia, en la qual va publicar, entre altres llibres d'encuny sociohistòric com l'*Epítome de História da Civilização Brasileira* (1966),

dos volums de *Clássicos do Erotismo* (s. d.), amb textos des de Plató fins a autors contemporanis que ell mateix va seleccionar —un altre exemple del seu vast repertori de lectures. Publicà encara una edició organitzada pel seu amic, João Alves da Neves, de l'antologia *Contistas Portugueses Modernos*, per tal de donar a conèixer la literatura dels seus conterrànies als brasilers, i va iniciar un projecte de còmic amb un company que havia arribat de Grècia, en Lukas Lampros, a qui va dedicar un poema. La mala salut, tanmateix, a més d'impedir-li de treballar, va acabar per accelerar el procés de retorn a Portugal. Els amics van organitzar un seguit de sopars per recaptar fons i pagar-li el viatge, alguns ja convençuts del poc temps de vida que li quedava.

Amb tot, en tornar a Lisboa, Leiria va recuperar una certa energia (res com tornar a casa!) i, fins i tot, la fama. Participà en exposicions retrospectives del surrealisme, treballà en diaris i revistes, i publicà part de la seua obra poètica i narrativa, que va ser molt ben rebuda per la crítica. El 1973, per exemple, els seus *Contos do Gin-Tonic*, publicats per la ja també desapareguda editorial Estampa, entraren a la llista dels *best-sellers*, al costat d'autors com Herberito Helder, Mário Sacramento i el brasiler Jorge Amado. El 1974 van aparèixer els *Novos Contos do Gin*, que van ser el llibre més venut a Portugal entre gener i març. El mateix any, l'editorial Forja (també desapareguda) li publicà un llibre-objecte, *Imagem Devolvida—Poema Mito*, amb dibuixos del seu company de surrealisme Artur Cruzeiro Seixas (1920-2020). Es tracta d'un projecte que Leiria havia elaborat el 1950, però que havia quedat aparcat. El 1975 publica *Casos de Dret Galàctic*, un llibre de ficció científica al qual, en les edicions següents, s'afegeixen fragments de *O Mundo Inquietante de*

Josela, també amb il·lustracions de Cruzeiro Seixas, publicat per l'editorial República. Aquell mateix any, amb un nou contracte amb l'editorial Forja, publica l'àlbum il·lustrat *Mário e Isabel*, amb Isabel Lobinho, i el seu *Conto de Natal para Crianças*, gens infantil, val a dir-ho. L'any 1979, compon per a la mateixa editorial un altre llibre a quatre mans, *Lisboa ao Voo do Pássaro*, amb el fotògraf João Freire. Leiria va deixar encara projectes dispersos i inèdits, com els llibres de poesia *Claridade Dada pelo Tempo*, *Noite Decifrada* i *Climas Ortopédicos*, dels temps de la seua aventura surrealista, i també una «novel·la» —en realitat, un llibre-objecte— intitulat *Pas pour les parents*. Avui hom pot trobar fàcilment tota la seua obra a Portugal mercès a la publicació de les *Obras Completas de Mário-Henrique Leiria* en quatre volums a l'editorial E-Primatur, que finalment va donar a conèixer al públic les múltiples facetes artístiques i d'intervenció de l'autor.

Es nota que la llegendària actuació clandestina revolucionària de Leiria al Brasil li atorga un caràcter d'heroi a Portugal als anys setanta, sobretot després de la Revolució d'Abril, havent estat ja publicats i celebrats els seus *Contos do Gin-Tonic*. Es configura, en el que els estudiosos podrien considerar una *proto-autoficció*, la personalitat de l'autor i artista en la seua obra. El seu cos anquilosat pot haver ajudat, en aquest sentit, a la idea d'una vida de lluita política, una lluita àdhuc física, més enllà de la seua manifestació artística revolucionària a Portugal. (Va arribar a dir que havia lluitat en la guerra d'Espanya, contra Franco, i que se'n va endur un tret a la cama. Aquest fet, si fos cert, s'hauria esdevingut entre els seus 13 i 16 anys.) Cal fer-se càrrec que la malaltia acaba per influenciar el seu discurs narratiu, no pas per

victimitzar-lo, sinó per fer-lo ell mateix objecte de la seua obra (una faceta més del seu art múltiple). El recent corrent d'estudis sobre la discapacitat en la literatura (*disability studies*) pot ajudar a entendre el que aquí anomeno proto-autoficció, però, sobretot, a reconèixer en l'obra contística de Mário-Henrique Leiria la seua dignitat humana.

A l'hora de llegir els *Contes del gintònic* que ara es posen a disposició en català gràcies a la curosa feina de Jordi Prenafeta i a l'Editorial Fonoll, cal considerar, doncs, la mà de l'home que va mecanografiar aquestes històries. El surrealista, el traductor, el lector des de la infantesa, l'artista gràfic, el director teatral, l'aparadorista premiat, el poeta, el narrador, el pintor, l'amant del *jazz*, el malalt dels ossos, el poliglòt que tenia a la seua biblioteca personal (segons investigació de Prenafeta, el traductor d'aquest llibre) una antologia de Pere Calders... El Leiria home ja era un heroi sense les fetes inventades —i encara avui repetides, cregudes, pels portuguesos més apassionats—, així com l'autor alcohòlic, derrotat de manera simbòlica pel gintònic, era un home polititzat, amb un somni de llibertat (per a tothom) que, en un ambient de violència i repressió (física, moral, sexual...), el portà a crear un univers distòpic.

La dictadura i la guerra (en aquell moment la guerra colonial dels portuguesos contra els africans a Angola, Guinea Bissau i Moçambic, però que simbòlicament s'estén —més enllà dels altres dos territoris, Cap Verd i São Tomé e Príncipe— envers el món, en la seua forma global, que li era contemporani) són l'escenari en què els lectors troben generals i directors d'empreses d'allò més poderosos, enriquets misteriosament, i àdhuc agents secrets del KGB que cerquen en un cafè de Lisboa un rus fugitiu amant

dels versos de Camões a «El KGB ataca a l'horabaixa». Són contes tan polititzats com hereus de la seua experiència amb el surrealisme, que reflecteixen la crisi mundial transposada al microcosmos de l'ambient familiar. Així, els lectors testimonien la vida quotidiana de jueus palestins com la Veruska, en Micha o la Jaffa —el mateix Leiria era jueu— a «Shalom i toco el dos», o l'episodi d'un pastís que es menja el client de la pastisseria (perquè la vida és així: o menges o se't menges) a «Llepolia». Tots els éssers (humans, animals, no-humans) conviuen perfectament en aquest univers en què la majoria dels personatges no ocupen cap posició d'importància social. Són gent anònima, entre els quals, fins i tot, hi ha un ambigu *jo* narrador-protagonista, gairebé picaresc, sobrevivint constantment al caos de les seues narratives. Quan escriu en una carta, per exemple, «conto allò que em va passar i allò que em podria haver passat» (*Obras Completas*, vol. III, 2019, p. 657), Leiria radicalitza el recurs de la versemblança. D'aquí que la seua figura en l'àmbit de la realitat es confongui amb allò que pertany a l'ordre de la ficció.

En termes formals, els *Contes del gintònic* són textos en prosa, però hi ha també poemes —o textos escrits en vers— i àdhuc peces en format visual, com en el microconte «Maternitat», la hibridació formal del qual adquireix una importància cabdal per a la lògica narrativa.

Aquest creatiu narrador leirià, quan cerca una manera d'explicar tants absurds, acaba per caure en l'univers de la ficció científica, com, per exemple, a «Alto el foc», en què el personatge només és capaç de conquerir l'ordre, per dir-ne així, mitjançant un recurs ben futurista: ho destrueix tot per començar de nou. Es poden considerar, tant el seu estil narratiu com la seua concepció estètica, hereus de

la prosa poètica i alhora del llenguatge publicitari. Això, a compte, justament, de la seua experiència amb el surrealisme, que a Portugal segueix el llinatge del modernisme. Cal tenir present, a més, el llenguatge periodístic i publicitari, que anuncia per cridar l'atenció. Un recurs que el mateix Leiria considerava essencial en l'escriptura de ficció: «l'has d'agafar just a l'inici i patapam, donar-li força i economia de llenguatge» (ídem, p. 404). Altrament, segons l'escriptor, cal entrar-hi a poc a poc, «però amb força emocional» (ídem).

Per tant, més que no pas els ossos adolorits des de la infantesa de les mans d'un gran escriptor, és la consciència del seu estatut d'ésser social, d'animal polític, o simplement la seua condició d'ésser humà allò que duu Mário-Henrique Leiria a escriure amb humor contes que no són una comèdia de costums sinó la tragèdia de la humanitat (que, malauradament, encara ens resulta ben actual). Tot i que de lectura fàcil, passen per una labor meticulosa en què signe i significat estan en constant moviment per tal que el referit univers creat per l'autor guanyi vida en l'experiència de lectura. Que els lectors catalans, doncs, s'encaminin per les cases, carrerons i trinxeres dels *Contes del gintònic* i que els serveixin consecutius glops (els textos curts) de catarsi, així com de nou estímul per a encarar la vida i percebre l'absurd que és el món en què vivim.

Tania MARTUSCELLI

Boulder, 12 de març de 2022

Traducció de Jordi Prenafeta

MÁRIO-HENRIQUE LEIRIA

Contes del gintònic

L'autor declara peremptòriament que qualsevol semblança entre el que segueix i persones, coses o esdeveniments realment existents és absoluta i pura coincidència.

Tanmateix, res no us impedeix verificar que les coincidències tenen causes matemàtiques força curioses.

Help Help
Help I feel life coming closer
When all I want is to die
MARYLIN MONROE

*Eretz zavat chalav ud'vash**. On?
Els llibres antics, excepte on

PETITA NOTA A LA SEGONA EDICIÓ

Quan l'autor va escriure aquests *Contes del gintònic*, érem al bell mig de l'any 1973. Imperaven en la governació nacional un panxudet i un altre amb ulleres. Van ser retirats l'abril de 1974, val a dir que amb prou benevolència.

Els contes van quedar allà i, mentrestant, van passar unes quantes coses. L'autor va saltar d'alegria (simbòlicament, és clar) i va parar d'escriure. Hi havia altres coses a fer.

Ara li n'han demanat la segona edició. Aquí la teniu. En aquest final de juliol de 1976, l'autor ha deixat de saltar. No altera ni un mot de la primera edició; no hi veu res que s'hagi d'alterar, se sent al 1973. El de les ulleres i el panxudet són aquí. De nou. Coses de fantasmes, dirà algú. L'autor no creu en fantasmes, si més no en principi. Però sembla que existeixen, encara que amb un altre nom.

Ve ara a la memòria de l'autor, no se sap ben bé per què, la frase inicial d'un discurs. Fa així:

* En hebreu, «una terra que regalima llet i mel», versicle 3:8 de l'*Èxode*, segon llibre de la Torà i, per tant, de la Bíblia. (N. del t.)

«La revolució no és un estat de coses permanent i no li podem pas permetre que així vulgui avançar. El corrent de la revolució desencadenada ha de ser conduïda pel canal de l'evolució.»

Tot ens duria a creure que és una frase recent, molt recent. En realitat, és del 6 de juliol.

6 de juliol de 1933, Adolf Hitler, a la Cancelleria del Reich, en el seu discurs als *Reichstatthalter* nacionals i socialistes, tots afillerats i impecablement uniformats. Foren coneguts en general com a nazis. I va ser el que es va veure.

L'autor s'acomiada. Bastant fastiguejat, com de costum, i raonablement retirat. Així i tot, ha decidit no desistir. No desistir mai.

Darrera de juliol de 1976

La berruga

Estava assegut per casa, quan vaig sentir la tia, que deia «uf!».

De seguida vaig sospitar que en passava alguna. Hi vaig anar a veure què. Li havia sortit una berruga a l'orella. No em va semblar normal.

Vaig cercar de seguida l'oncle, que és general de brigada.

—Anem a parlar amb el ministre —va dir l'oncle.

Hi vam anar.

El ministre, en principi, no s'ho volia creure. No podia ser; allò no era normal. És clar que no era normal, però bé que ho havia vist, i això mateix li vaig dir.

—En aquest cas, el millor serà fer com si no en sabéssim res —proposà el ministre—. Ja heu pensat el que això pot provocar? —continuà, ansiós—. Comencen a preguntar ací i allà, la berruga es complica, els anarquistes (sempre amatents a la insídia) aprofiten el moment, sorgeix la vaga, s'embolica la troca, intervenció de les Potències, la guerra, què sé jo! No, no en diguem res a ningú. Guardarem el secret; l'Estat ho compensarà.

Vaig mirar l'oncle, general de brigada com ja he tingut l'oportunitat de fer notar, i vaig veure que realment el cas

semblava greu. Amb tot, dubtant una mica, vaig demanar al ministre:

—Així la cosa és tan important, Excel·lència?

—Més que això, amic meu, més que això. La pàtria està en terrible perill.

Vaig sentir que era l'hora de la decisió.

—Si la pàtria perilla, no vull ni la més mínima recompensa. Jo soc així. Per la pàtria, tot. Callaré.

Vam callar.

Dies després, la tia rebia una carta escrita per l'emperador mateix. Agraïnt. Lloant.

La carta encara és allà. La berruga, també.

Quant a mi, segueixo assegut per casa. Callat.

Gin sense tònica

Una ampolla de gin
amoïnava
el pescador
l'escòrpora i el turbot
no havien aparegut
al sopar
què hi podia fer?
va telefonar al ministre
de Pesca i de Treball
però el ministre
treballava
al llit
amb la dona
fou llavors
que l'ampolla de gin
va suggerir discretament
per què no
telefonar al president?
li van telefonar
el president de la nació
estava en acció
al llit

amb la dona
en aquell moment
fins que per fi
van trobar la solució
el pescador
se'n va anar al llit
amb l'ampolla de gin

Lliure, cristiana i occidental

La Galeria Bernardette feia un negoci excel·lent i el senyor Balakian tenia totes les raons per estar satisfet. Era estrany el dia que no venia una mitja dotzena de fruita, quasi sempre dels més buscats autors. En aquell mateix moment acabava de vendre un bellíssim plàtan amb la signatura de Tibor Gayo. Un plàtan Gayo realment excepcional, amb aquell alegre colorit tan poderosament abstracte que caracteritzava tota la fruita de l'artista.

La veritat és que la flor i nata de la societat, tots els entesos de la capital eren clients seus. Sovint se sentien comentaris encomiàstics a la magnífica fruita dels sopars més refinats. Un banquer havia de resoldre un greu problema financer i era cert i sabut: al final de l'àpat sorgia la fruita amb firmes excel·lents. Amb el ministre, tres quarts del mateix: l'ambaixador a taula, i allà hi havia a punt dues o tres peres Capristano, en aquell estil ferm i segur del pintor. En Capristano era realment car, però ningú no en discutia el preu. Valia i es venia bé.

Si encara em deia fa uns dies el senyor Lesoto, el conegut crític:

—Amic meu, ahir, a casa d'en Gualtério, hi havia una poma i dos aranyons de Júlia Jardim que eren un regal.

Del millor que li conec, us dic. I tan madurs! Una delícia.

Llavors ocorregué l'inesperat. El senyor Balakian polia una pera Terensky quan li entra a la galeria un alt comandament de l'exèrcit, de la Casa Militar del Ducat. Explicà a què venia, amb precisió militar. Sa Excel·lència oferia, l'endemà, una petita recepció a una delegació de diputats de visita al país. Molt bé. Sa Excel·lència necessitava una sèrie d'obres per a la sobretaula, de les més reputades. Eren seixanta coberts. Per tant, pel capbaix serien seixanta peces escollides. El preu no interessava; només calia que el senyor Balakian presentés el compte a l'erari. Feta la comanda, el mariscal es retirà, tot avisant que faria recollir la fruita l'endemà, a les sis de la tarda.

El senyor Balakian es va quedar d'allò més amoïnat. No tenia mai grans existències. La majoria d'obres no es podien conservar gaire: es passaven amb una enorme rapidesa; era capital perdut. Va fer un balanç del que hi havia. Una poma i dues peres Capristano, del millor estil, sòbries i profundes. Set plàtans Tibor Gayo; últimament la demanda de plàtan havia baixat una mica. Una pinya realment extraordinària de Ferdnand, amb un colorit insòlit en els múltiples rombes. Mitja dotzena de prunes assortides, amb l'alegria de Júlia Jardim, la imaginació metafísica de Carlos Claret i la dignitat antiga de Mestre Rovira. Tres melons de la mala cara amb motius folklòrics i sense signar, apropiats per als estrangers. I, finalment, una pera i tres taronges de Terensky. Fulgurants d'abstracció. Fets els comptes, eren vint-i-una obres, baldament es poguessin considerar la pinya i els melons com a obres no unitàries. Comptat i debatut, diguem que podien correspondre a quaranta coberts. Era un desastre: els comensals eren seixanta, segons havia

informat el mariscal de la Casa Militar. Un embolic, aqueixes coses no es poden fer així de sobte, s'exasperava el senyor Balakian. Es va passar la tarda telefonant als artistes més consagrats, però res. Els uns no tenien temps; als altres els mancava fruita apropiada; uns altres encara estaven enfeïnats amb peces de gran format, com ara carabasses, de factura exigent i detinguda.

A la nit, desesperat, em va fer arribar un missatge de preocupació a través de la Remualda de la caixa, que passa de tant en tant per aquí casa. Vaig rumiar-hi una mica, vaig dir a la Remualda que es posés còmoda, que jo no trigaria, i em vaig afanyar cap al telèfon del Praxis, allà al davant mateix. Mentre xarrupava un gin, vaig trucar a en Militão Cuba, sabeu?, que viu a Balmoral. Ara bé, com també sabeu de ben segur, Balmoral és una vila famosa pels seus fenòmens constants: ja havia donat un nap de set quilos, un pianista búlgar de divuit mesos i un pollastre amb tres potes, això que recordi ara.

En Militão era a casa i em va dir, eficaç com sempre, que li semblava que podria solucionar-ho. Que em deixés caure per allà l'endemà a primera hora i llavors ja es veuria. No va voler explicar res més.

Vaig passar la nit amoïnat, però no gaire, i, així que es va fer de dia, vaig córrer a la galeria a comunicar el fet al senyor Balakian. Aclaparat com estava, hi va veure la salvació i em va dir que fes servir el seu helicòpter, per fer-ne més via.

A dos quarts de dotze ja en tornava. En Militão ho havia arranjat tot, amb el més recent fenomen de Balmoral: una tremenda síndria de vint-i-set quilos, d'un verd radiant! Una superfície ideal per a la pintura paisatgística, una abundància excel·lent per als comensals que restaven.

Però calia acabar l'obra. Havia de ser de pressa. El senyor Balakian, ja d'una certa edat i amb aquella complicació a les espatlles, no tenia cap per a res. Li vaig recordar en Fujimoto, en el seu clàssic paisatgisme asiàtic, ràpid en l'execució. Era l'indicat, si estigués lliure. Això mateix, en Fujimoto!, concordà el senyor Balakian, i em va cedir el cotxe, allà mateix, per a llançar-me a l'assumpte.

Vaig anar i tornar en mitja hora, conduint com un boig, amb en Fujimoto, les xeringues de Pravaz, els pinzells fins i les laques apropiades. Li ho vam prometre tot i el vam posar en un afany creatiu.

A tres quarts de sis el paisatge oriental, exacte, delicat, de colors suaus, envoltava l'enorme esfera verda. Veritablement, un dels millors Fujimoto que em fou donat de veure, si no el millor.

A les sis, la fruita era lliurada a l'enviat especial de la Casa Militar.

Dies després el senyor Balakian rebia de l'erari el xec magnànim, i, prop d'un mes després de la recepció, Sa Excel·lència el regraciava amb la medalla al Mèrit Agrícola Cultural. La síndria havia sigut un èxit complet; el país se n'havia sortit airosament, amb elogis unànimes dels diputats estrangers meravellats.

Quant a mi, vaig rebre tres nespres que el senyor Balakian m'oferí amb eterna gratitud. Tres nespres excepcionals, val a dir-ho, amb originalíssims collages d'en Senegal Júnior.

Me'n vaig llepar els dits.

Arribisme

Quan va haver pispat tres vegades la confitura del rebost, son pare el va renyar.

Després de robar la caixa del senyor Esteves de la merceria de la cantonada, son pare el va plantar al carrer.

Va tornar al cap de vint-i-dos anys, amb xofer uniformat.

Era director general de la Policia. Son pare va tenir un infart.

Jocs olímpics

L'Olímpia Criscraft va agafar el disc d'una revolada i, amb una precisió excel·lent, el va llançar a la cara del marit. L'Olímpia era així, quan s'irritava. El primer disc que hi hagués a mà. Havia sigut la *Simfonia dels Salms*, però també haurien pogut ser *Los Gitanillos de Cádiz* o fins i tot un clàssic Bill Haley i els seus Cometes. Un LP, que l'Olímpia no llançava pas coses petites. Tan sols feia una excepció amb sucres i flascons de salsa anglesa.

Al marit, el professor Criscraft, enginyer de so, allò no li agradava. Era un malbaratament imperdonable.

Vivien bé, amb alguns intervals excitants d'exercici, ja que l'Olímpia era atleta. Formaven una llar unida, tots dos interessats en els discos, encara que amb un concepte ben diferent. El professor Criscraft es lliurava a la recerca, a la depuració del so, i havia assolit un nivell realment excepcional dins de l'especialitat. Quant a l'Olímpia, a més d'escoltar-los atentament, li agradava llançar-los, veure'ls travessar amb gràcia l'espai que quedava entre ella i la cara del marit. Exercicis, com ja he dit. I també aquella exuberància que tant la caracteritzava, al costat de la calma impertorbable del marit científic.

Això és el que havia passat. Exuberància i irritació, en veure el professor ensopit al sofà, fent càlculs en un paper, i

indiferent, astènic, davant la *Clàssica* de Prokofiev, que cantava i somreia, irònica, a l'equip de música.

Practicat l'exercici, van fer les paus, amb tres discos menys. Es va produir llavors aquell soroll increïble. Qui el sentí de seguida fou el professor enginyer de so, com era previsible. L'Olímpia, després dels jocs, en recollia les restes i no es va adonar de res.

—No ho trobo normal —pronuncià el professor Criscraft.

—No n'hi ha per a tant —replicà l'Olímpia—. Al capdavall, només n'han sigut tres.

—No, no. És aquest soroll estrany.

L'Olímpia hi prestà atenció i, realment, ho va sentir. Un brunzit suau, com un coixí inflable xiulant per la vàlvula d'escapament.

Anaren a la finestra del menjador, que donava a la nit i al camp en repòs.

Van mirar amunt, com fa tothom quan hi ha terrabastall i brunzits, i era allà xiulant dolçament i fulgurant intermitentment, amb una aparent velocitat de rotació al·lucinant. Un disc volador!

—No pot ser! —exclamà l'enginyer, avesat a veure'ls i analitzar-los al banc de treball.

—Ho és, ho és! —s'extasià l'Olímpia, creient en el vol i en la música.

Es van quedar així, aturats una estona, mirant. El disc giravoltava, brillava, zumzejava, xiulava com qui acaba de robar un grapat de raïm, i s'aproximava.

—No, això no és acceptable! —rebutà el senyor Criscraft—. I pot ser perillós. —Tancà la finestra amb violència—. Aqueixa cosa pot portar pertot arreu desastres irreparables. Grip, pigota, xacres venèries ja oblidades, ves a saber!

La decisió era raonable. Allò no era acceptable.

Però l'Olímpia no estava per decisions així. Abans, la pigota; abans tot que no pas el dubte.

—Jo surto a veure-ho.

—No surts. Ni pensar-ho. És un perill. Un atreviment. Tu et quedes aquí.

L'Olímpia va agafar la *Clàssica*, se la va mirar amb una certa nostàlgia anticipada i la va llançar. Eficaç com sempre. El disc era exactament als ulls del professor quan l'Olímpia sortí a corre-cuita al carrer.

Va córrer per la gespa mirant el disc brunzent, que era allà, amb una lluïssor feliç, posat a terra.

S'obrí aquella portella que ja coneixem de les pel·lícules japoneses. L'Olímpia havia parat de córrer, s'havia quedat mirant, meravellada i potser a l'aguait.

En davallaren tres homenets ben verds. Aquells que ens explicà Fredric Brown i ens confirmà Carlos Eurico da Costa ja fa uns anys, arran del descens d'un plat volador allà al nord.

Van fer unes passes cap a l'Olímpia. No se sap encara què van dir, però sembla que l'Olímpia somrigué, segons conta el professor, que ho va veure per la finestra.

Es dirigiren cap a la portella, hi entraren tots i el disc se'n va anar.

Ara els governs esperen ansiosament l'ultimàtum del Comandament dels Homes Verds. S'espera la carta adreçada al cap de la Policia. Què deuran demanar a canvi de la segrestada?

En Nixon? En Bréjnev? Tots dos? Encara alguns més? Serà bo que això es resolgui. L'Olímpia ens fa falta; no hi ha ningú com ella.

Doneu-los-els.

TAULA

PRÒLEG

7 L'home del gintònic

CONTES DEL GINTÒNIC

17 Petita nota de l'autor a la segona edició

19 La berruga

21 Gin sense tònica

23 Lliure, cristiana i occidental

27 Arribisme

28 Jocs olímpics

31 L'estratègia

33 Ciència-ficció, el bany i més coses

36 El nen i la caixa

38 Facilitat

39 Discussió

40 Negocis ferroviaris

43 Avís urgent

46 El rombe i la serp

51 Judici definitiu

54 Anada sense tornada

56 El meu doble, el general

68 L'últim sopar

69 Escac i mat

71 Babelitis o en Segismondo el babèlic

78 Tropicàlia

81	Cinegètica
82	Torà
83	En Joãozinho torna a casa
90	Interval
91	Felina
94	Entre el Tigris i l'Eufrates
96	Festeig
97	Esfondrament
100	Sigueu benvinguts
102	Casament
103	Retorn
104	Llepolia
107	Indústria casolana
109	Maternitat
110	Medicina tropical
112	El viatge, a la fi
116	La Vella i les coses
119	En Hitler? No sé pas qui és
124	Matraca per a criatures
126	Sorpresa de la pesca
127	L'ombra
131	El KGB ataca a l'horabaixa
135	Història exemplar
137	La cabra immarcescible
141	Disputa de terres
143	El discurs
144	Periodisme
146	Allisada
147	Explicació
150	Posta de sol
152	L'ofici és l'ofici

- 154 Shalom i toco el dos
157 El que diuen els teus ulls
158 Equivocació
159 Ciutat
166 Evocació
168 La cama i el proïsme
170 Alto el foc

EPÍLEG

- 173 Crònica d'una veritat oculta